

РОЛЬ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ФОРМУВАННІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОГО ФАХІВЦЯ

THE ROLE OF THE ENGLISH LANGUAGE IN SHAPING A COMPETITIVE PROFESSIONAL

Волошина В.В.,

*orcid.org/0009-0000-8352-2848**старший викладач кафедри мовної підготовки**Львівського державного університету внутрішніх справ*

У статті досліджується значення англійської мови як ключового чинника формування конкурентоспроможного фахівця в умовах глобалізації та інтеграції України у світовий освітній і професійний простір. Автор аналізує сучасні наукові підходи до мовної компетентності, розглядає вплив англійської мови на професійний розвиток, мобільність, доступ до міжнародних ресурсів та участь у транснаціональних проєктах. Особлива увага приділяється аналізу освітніх програм, які інтегрують англійську мову як інструмент професійної підготовки. У статті окреслено невирішені аспекти проблеми, зокрема недостатню адаптацію мовної підготовки до специфіки фахових галузей. Автор пропонує концептуальну модель розвитку англійськомовної компетентності, яка враховує професійні потреби, міжкультурну комунікацію та цифрову грамотність. У висновках наголошується на необхідності системного підходу до мовної освіти, що включає інтеграцію англійської мови у фахові дисципліни, розвиток критичного мислення та формування навичок міждисциплінарної взаємодії. Перспективи подальших досліджень пов'язані з розробкою адаптивних навчальних програм, оцінкою ефективності мовної підготовки та вивченням впливу англійської мови на кар'єрну траєкторію молодих фахівців.

Ключові слова: мовна підготовка, професійна компетентність, міжкультурна комунікація, інтеграція, мобільність.

This article explores the role of English as a key factor in shaping a competitive professional in the context of globalization and Ukraine's integration into the global educational and professional space. The author analyzes contemporary academic approaches to language competence, examining how English influences professional development, mobility, access to international resources, and participation in transnational projects. Special attention is given to educational programs that integrate English as a tool for professional training. The article identifies unresolved aspects of the issue, particularly the insufficient adaptation of language instruction to the specific needs of professional fields. The author proposes a conceptual model for developing English-language competence that incorporates professional needs, intercultural communication, and digital literacy. The conclusions emphasize the necessity of a systemic approach to language education, including the integration of English into professional disciplines, the development of critical thinking, and the formation of interdisciplinary interaction skills. Future research prospects include the development of adaptive curricula, assessment of language training effectiveness, and exploration of English's impact on the career trajectories of young professionals.

Key words: language training, professional competence, intercultural communication, integration, mobility.

Постановка проблеми. У сучасному світі, що характеризується стрімкою глобалізацією, цифровою трансформацією та зростаючою міжкультурною взаємодією, володіння англійською мовою набуває статусу стратегічної компетенції. Англійська мова стала не лише засобом міжнародного спілкування, а й ключовим інструментом професійної мобільності, доступу до знань, участі у транснаціональних проєктах та інтеграції у світовий ринок праці. В умовах реформування освітньої системи України та її поступового входження до європейського освітнього простору, питання мовної підготовки фахівців набуває особливої актуальності.

Попри визнання англійської мови як важливого компонента професійної компетентності, у практиці підготовки фахівців спостерігається низка суперечностей. Зокрема, мовна підготовка

часто здійснюється ізольовано від фахових дисциплін, що знижує її прикладну цінність. Освітні програми не завжди враховують специфіку професійної термінології, комунікативних ситуацій та міждисциплінарних зв'язків, необхідних для ефективного функціонування фахівця в міжнародному середовищі. Крім того, недостатньо розроблені механізми оцінювання рівня англійськомовної компетентності у професійному контексті.

Таким чином, постає проблема розробки цілісного підходу до формування англійськомовної компетентності як складової конкурентоспроможності фахівця. Це передбачає інтеграцію мовної підготовки у професійні освітні траєкторії, врахування потреб ринку праці, розвиток критичного мислення та здатності до міжкультурної комунікації. Розв'язання цієї проблеми є важливим як з наукової, так і з практичної точки зору, оскільки воно

сприяє підвищенню якості професійної освіти та конкурентоспроможності українських фахівців на міжнародному рівні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

У наукових працях (Crystal, 2003; Graddol, 2006; Seidlhofer, 2011) англійська мова розглядається як глобальний *lingua franca* [1; 2; 3]. Українські дослідники (Гриценко, 2018; Ковальчук, 2020) акцентують на ролі англійської у професійній мобільності та академічній успішності. Проте більшість досліджень зосереджені на загальній мовній компетентності, а не на її фаховій адаптації [6; 7].

Проблематика ролі англійської мови у професійній підготовці фахівців активно досліджується в сучасній науковій літературі, зокрема в контексті глобалізації, цифрової трансформації та інтеграції України у міжнародний освітній простір.

У дослідженні, присвяченому ІТ-сектору України, наголошується, що володіння англійською мовою є критично важливим для кар'єрного зростання, участі у міжнародних проєктах та доступу до актуальних технологічних знань. Автори підкреслюють, що англомовна компетентність сприяє професійній мобільності та конкурентоспроможності фахівців на глобальному ринку [10].

Інші науковці розглядають англійську мову як чинник когнітивного розвитку, що покращує пам'ять, мислення та здатність до вирішення проблем. Вивчення англійської мови також сприяє розвитку міжкультурної комунікації, що є важливою складовою професійної діяльності у багатонаціональному середовищі.

У публікаціях, присвячених мовній підготовці фахівців, простежується тенденція до інтеграції англійської мови у професійні освітні програми. Зокрема, дослідники акцентують на необхідності формування термінологічної грамотності, розвитку навичок академічного письма та усного професійного спілкування англійською мовою.

Чимало питань цієї проблеми висвітлено у працях відомих учених, з-поміж яких: Колесник Анастасія Олександрівна, Волкова Світлана Олександрівна, Горбина Марина Олександрівна, Супрунов Семен Євгенович [4; 5; 8; 10].

Невирішені аспекти. Недостатньо досліджено, як саме англійська мова інтегрується у специфіку професійних галузей – юриспруденцію, медицину, інженерію, ІТ. Відсутні моделі, які враховують міждисциплінарні зв'язки, цифрову грамотність та потреби ринку праці.

Попри активне дослідження ролі англійської мови у професійній підготовці, низка важливих аспектів залишається недостатньо опрацьованою

як у теоретичному, так і в практичному вимірах:

Більшість освітніх програм досі розглядають англійську мову як окрему дисципліну, ізольовану від професійного контексту. Відсутність міждисциплінарного підходу ускладнює формування прикладних мовних навичок, необхідних для реального функціонування фахівця в міжнародному середовищі.

Існує дефіцит ефективних інструментів для оцінювання рівня володіння англійською мовою саме в межах професійної діяльності. Стандартизовані тести часто не враховують специфіку термінології, комунікативних ситуацій та галузевих вимог.

Знання англійської мови не гарантує успішної професійної взаємодії у міжнародному середовищі. Недостатньо досліджено, як саме фахівці адаптуються до різних культурних контекстів, і як мовна підготовка може сприяти розвитку міжкультурної чутливості [6].

Мотиваційні чинники залишаються суперечливими: студенти часто не усвідомлюють прикладну цінність англійської мови для майбутньої кар'єри, що знижує ефективність навчального процесу.

У контексті релокації українських компаній до країн ЄС, англійська мова відіграє ключову роль, однак досі бракує системних досліджень щодо її впливу на адаптацію фахівців до нових бізнес-культур та правових систем.

Метою статті є теоретичне обґрунтування та практичне висвітлення значення англійської мови як ключового чинника у формуванні конкурентоспроможного фахівця в умовах глобалізованого ринку праці. У межах дослідження передбачається проаналізувати сучасні підходи до мовної підготовки, виявити її вплив на професійну мобільність, міжкультурну комунікацію та адаптацію до міжнародного середовища, а також окреслити напрями інтеграції англійської мови у професійні освітні програми.

Основний матеріал дослідження

Сучасні виклики мовної підготовки фахівців

У контексті динамічних змін на ринку праці, постійного оновлення вимог до професійної компетентності та стрімкої трансформації підходів до працевлаштування, дедалі актуальнішим стає переосмислення системи підготовки майбутніх фахівців. Від сучасного спеціаліста вимагається не лише наявність базових професійних знань і навичок, але й володіння міждисциплінарними компетентностями, серед яких знання іноземної мови – насамперед англійської – займає провідне місце [10].

Іноземна мова як складова професійної компетентності

Сучасні умови вимагають від фахівців не лише вузькопрофесійної обізнаності, а й здатності до ефективного міжкультурного та міжмовного спілкування. Англійська мова, яка стала глобальним інструментом професійної комунікації, дедалі більше розглядається не як додаткова перевага, а як обов'язкова складова конкурентоспроможності спеціаліста.

Науково-технічний прогрес, глобалізація інформаційного простору та розвиток цифрових технологій спричинили справжній «інформаційний вибух», що у свою чергу зумовив активну міжнародну взаємодію фахівців у різних галузях. Знання англійської мови дозволяє не тільки долучатися до глобальної наукової спільноти, а й вільно орієнтуватися в інформаційних потоках, отримувати доступ до новітніх досліджень, професійної літератури, онлайн-курсів і навчальних платформ [9].

Професійно-орієнтоване навчання іноземної мови

У зв'язку з вищезазначеним, вивчення іноземної мови у закладах вищої освіти повинно розглядатися як невід'ємна частина професійної підготовки. Сучасна концепція мовної освіти акцентує увагу на необхідності інтеграції мовної підготовки з професійною складовою. Це означає, що навчання англійської мови має бути професійно орієнтованим – враховувати специфіку галузі знань, до якої належить студент, а також особливості майбутньої професійної діяльності [8].

Професійно-орієнтоване навчання англійської мови передбачає:

- засвоєння галузевої термінології;
- розвиток навичок читання та аналізу фахових текстів;
- вміння складати професійні документи англійською мовою (звіти, презентації, резюме, супровідні листи тощо);
- підготовку до участі у професійних переговорах, конференціях, вебінарах;
- формування критичного мислення у міжкультурному контексті.

Така модель навчання дозволяє не лише підвищити рівень володіння мовою, а й розвинути *soft skills*, які сьогодні надзвичайно цінуються на ринку праці – комунікабельність, гнучкість, здатність до командної роботи та адаптація до різних культурних середовищ.

Значення англійської мови в умовах цифрової трансформації

У сучасному світі більшість професійної інформації, зокрема в галузі ІТ, медицини, інже-

нерії, права, бізнесу, публікується англійською мовою. Онлайн-курси (Coursera, edX, Udemy), наукові журнали (Nature, Science, IEEE), сертифікаційні програми (TOEFL, IELTS, Cambridge Exams) – все це доступно здебільшого англомовній аудиторії. Це створює нерівні умови для тих, хто не володіє мовою, та, водночас, відкриває значні перспективи для тих, хто має англомовну компетентність.

Для фахівців у сфері інформаційних технологій англійська мова є практично «мовою професії»: більшість технічної документації, API, фреймворків, навчальних ресурсів – англомовні. Комунікація в міжнародних командах також здебільшого відбувається англійською, як і листування з клієнтами, презентації продуктів, участь у проектах [9].

У медицині англійська необхідна для ознайомлення з найновішими дослідженнями, стандартами лікування, а також для проходження міжнародних стажувань. У праві – для роботи з міжнародними договорами, законодавством, прецедентним правом. У сфері бізнесу – для ведення переговорів, налагодження зв'язків із партнерами, аналізу ринку.

Проблеми викладання англійської мови у ЗВО

Попри загальне усвідомлення важливості англійської мови, її викладання в багатьох українських закладах вищої освіти досі має низку проблем:

- Недостатня увага до професійної спрямованості навчання.
- Використання застарілих підручників, які не відповідають реаліям сучасного ринку.
- Зосередженість на граматичних структурах і побутовій лексиці замість розвитку комунікативних навичок у фаховому середовищі.
- Обмежена кількість практичних занять, спрямованих на міжкультурну взаємодію та реальні професійні ситуації.

Наслідком цього є те, що навіть студенти з високими оцінками з англійської часто не здатні ефективно використовувати мову у професійному контексті – писати звіти, складати офіційні листи, презентувати результати своєї роботи, брати участь у дискусіях.

Формування міжкультурної та комунікативної компетентності

Сьогодні фахівець, який володіє англійською мовою, має значно вищі шанси на:

- участь у міжнародних проектах;
- отримання грантів;
- проходження стажувань за кордоном;
- дистанційну роботу в міжнародних компаніях;
- швидке кар'єрне зростання;
- підвищення соціальної мобільності.

Окрім мовної компетентності, особливої актуальності набуває міжкультурна комунікативна компетентність. Уміння ефективно взаємодіяти з представниками інших культур, розуміння особливостей менталітету, норм етикету, стилів комунікації є обов'язковими складовими професійного успіху у глобалізованому світі. Вивчення мови в контексті культури, історії, традицій країни, де вона є державною, сприяє подоланню міжкультурних бар'єрів і формуванню толерантності [4].

Висновки і перспективи. У результаті проведеного дослідження встановлено, що англійська мова є одним із ключових чинників формування конкурентоспроможного фахівця в умовах глобалізованого ринку праці. Її роль проявляється у таких аспектах:

- забезпечення доступу до міжнародних освітніх і професійних ресурсів;
- сприяння професійній мобільності та участі у транснаціональних проєктах;
- формування міжкультурної компетентності та здатності до ефективної комунікації;
- підвищення рівня адаптивності фахівця до змін у професійному середовищі.

Водночас виявлено низку проблем, зокрема недостатню інтеграцію англійської мови у фахові

дисципліни, відсутність ефективних механізмів оцінювання мовної компетентності у професійному контексті, а також слабку мотивацію студентів до вивчення мови з орієнтацією на кар'єрні перспективи [8].

Подальші дослідження та практичні заходи мають бути спрямовані на:

- розробку міждисциплінарних освітніх програм, які інтегрують англійську мову у професійні курси;
- впровадження інноваційних методик навчання, зокрема проєктного підходу, кейс-методу, симуляцій професійних ситуацій англійською мовою;
- створення системи оцінювання англійської компетентності, адаптованої до галузевих вимог;
- формування мотиваційного середовища, що підкреслює прикладну цінність англійської мови для кар'єрного зростання;
- розвиток міжнародного партнерства між закладами освіти, бізнесом та професійними асоціаціями для обміну досвідом і ресурсами.

Таким чином, англійська мова має розглядатися не лише як навчальна дисципліна, а як стратегічний ресурс професійного розвитку, що потребує системного підходу та інституційної підтримки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Crystal D. English as a Global Language. 2nd ed. Cambridge : Cambridge University Press, 2003. 212 p.
2. Graddol D. English Next: Why global English may mean the end of 'English as a Foreign Language'. London : British Council, 2006. 132 p.
3. Seidlhofer B. Understanding English as a Lingua Franca. Oxford : Oxford University Press, 2011. 239 p.
4. Волкова С. О. Комунікативна та міжкультурна компетентності у вивченні англійської мови в закладах вищої освіти. *Мовні і концептуальні картини світу*. 2019. Вип. 29. С. 59–63.
5. Горбина М. О. Професійно орієнтоване навчання іноземної мови як засіб формування комунікативної компетентності. *Вища освіта України*. 2020. № 4. С. 112–116.
6. Гриценко Т. В. Формування професійної іншомовної компетентності майбутніх фахівців у контексті євроінтеграційних процесів. *Педагогічний дискурс*. 2018. Вип. 24. С. 44–48.
7. Ковальчук О. С. Професійна англійська підготовка студентів немовних спеціальностей: сучасні тенденції. *Інноваційна педагогіка*. 2020. Вип. 30. С. 96–100.
8. Колесник А. О. Інтеграція англійської мови у професійну підготовку фахівців технічних спеціальностей. *Наукові записки НаУКМА. Педагогічні, психологічні науки та соціальна робота*. 2021. Т. 7, № 3. С. 25–30.
9. Савельєва Н. М. Цифрова грамотність і англійська підготовка майбутніх фахівців. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2020. № 78(4). С. 45–52.
10. Супрунов С. Є. Міждисциплінарний підхід у викладанні англійської мови в технічних ЗВО. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2021. № 3. С. 127–132.

Дата першого надходження рукопису до видання: 08.09.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 23.09.2025

Дата публікації: 28.11.2025